

הַלְבוּת שֶׁבַת סִימָן רִצּוֹ רַחֲצָה

שְׁמִשְׁמִים הַאֲיִנְב־הַיְהוּדִים תוֹךְ מְגֻלְגֵי הַיָּיִן, אֶפְרַיִם-לִפִּי שְׁמַתָּר (א) (ו) לְהַרִּית בְּהֵם. (ז) אֵין מִבְדִּילִין (ז) עֲלֵיהֶם: ד' הַתְּגוֹ לְכַרְךָ (ח) עַל הַתְּדָס כֹּל הַיָּכָא דְאֶפְשָׁר: הַגָּה וְגַם אוֹמְרִים דְּאֵין לְכַרְךָ עַל הַתְּדָס הַתְּכַשׁ, דְּאֵינוּ מְרִית, בַּק עַל שְׂאָר בְּשָׂמִים (טוֹר בֶּשֶׁם הַרִיר אֶפְרִים וְהַרִיא מִסְרָא), וְכֵן נִתְּנָה בְּמִדְוֵנוֹת אֱלוֹ. וְנִרְאָה לִי דְּלִישׁ הַלְהִינָה גַם הַתְּדָס (ט) עִם הַבְּשָׂמִים, (י) דְּאָז עוֹשִׂין כְּכַלִּי עֲלֵמָא: ה' (יא) מִי שְׂאִינוּ מְרִית אֵינוּ מִכְרַךְ עַל הַבְּשָׂמִים אֶל־אִם-כֵּן נִתְּפָן (יב) לְהוֹצִיא בְּנֵי-בֵיתוֹ הַקְּטַנִּים שְׁהִיגֵעוּ לְהַגְיָה (יג) אוֹ לְהוֹצִיא מִי שְׂאִינוּ (יד) [ס] יוֹדֵעַ:

ה טוֹר וְ שֶׁ לְעֵצָה
דְּשֶׁן הוֹרָה לוֹ אֲבִי
קוֹאֵשׁ

רַחֲצָה דִּינֵי גַר הַבְּדִלָּה, וְבו ט"ו סְעִיפִים:

א (א) מִכְרַךְ עַל הַגֵּר (ב) 'בּוֹרָא מְאוּרֵי הָאֵשׁ' אִם יֵשׁ לוֹ, (ג) בְּרֵאִינוּ צְרִיךְ לְחֹזֵר אַתְרֵינוּ. וְהֵנוּ מְלִי בְּמוֹצְאֵי-

א בְּרַחֲוֹת נִיא
ב שֶׁם נִיא

בְּאָר הַיָּטֵב

(ג) לְהַרִּית בְּהֵם. שְׂאִין הַיָּיִן נוֹחַן בְּהֵם טַעַם אֶלָּא אֲרַבְרָה הֵם נוֹתִינֵם טַעַם בֵּינָן: (ז) עֲלֵיהֶם. דְּמֵאִיס לְגַבְוָה: (ח) יוֹדֵעַ. ט"ו חוֹלֵק וְכַסֵּב: דוֹקֵא לְהוֹצִיא בְּנֵי-בֵיתוֹ הַקְּטַנִּים כְּדִי לְחַזְקֵם בְּמִצְוֹת הוּא דְשָׂרִי, אֲכָל לֹא לְהוֹצִיא מִי שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ. דְּלִיד לְקַדוּשׁ וְהַבְּדִלָּה שְׁתֵּן חוֹבָה אֲכָל זֶה אֵינוּ אֶלָּא מִתְּנָה. ע"ש. וְכֵ"א פֶתַח דְּמִי שְׁהַבְּדִיל כְּבָר וְכָא לְהַבְּדִיל לְאַתְרִים גְּרִימֵ הוּא כְּעֵצָמוּ פֶשַׁם אַתְרָת וְכֵן יוֹצֵא דְּיֵי הַסִּפֵּק, ע"ש:

הַבְּשָׂמִים, וְצִין כְּכַסֵּב הָיָא דְבָרִי הַבִּיצ וְצִמְקֵי בְּרַבְרָה, וְכַסֵּב דְּמֵן טַעַם לֹא יִכְרַךְ אִם לֹא שְׂוֹעָה שְׁבִשְׁוֵילֵי הַכֵּלִי יֵשׁ אֲבָךְ מִשְׁוֵילֵי הַבְּשָׂמִים כְּמוֹ שְׁוֵילֵי הַתְּבִלוֹת כְּתוּבוֹת שְׁמִשְׁמִין כְּסֵם בְּשָׂמִים כו', וְכֵ"כ פֶּבְחוֹתֵי הַתְּנָפֵן, וְעֵין בְּרֵאִינֵם מִיֵּשׁ כְּזוֹ. וְעֵין סִימָן דֵּן אִם פֶּתַח הַתְּבִלוֹת לֹמֵר מְאוּרֵי הָאֵשׁ וְיֵסִב בְּבוֹרָא מִינֵי בְּשָׂמִים וְיֵשׁ בְּשֵׁי' [ס] יוֹדֵעַ. עַן בְּהַ"ט. וְצִין כְּבוֹתֵי-עֲלָבִים חִינֵי סִימָן כִּי שְׂוֹעָתוֹ בְּשֵׁי' שִׁכּוּל לְהוֹצִיא מִי שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ. וְצִין בְּשֵׁי' מִי-הַתְּבִלוֹת חִי' דְּף דִּי:

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

דְּכִינֵן שְׁהוּא אֵינוּ מְיָב בְּכָרִי אֵינוּ יְכוּל לְהוֹצִיא אַתְרִים דְּיֵי חוֹבְתָן, דְּאָף דְּבַעֲצָם קַדוּשׁ וְהַבְּדִלָּה יְכוּל לְהוֹצִיא אַתְרִים אֶפְרַיִם-לִפִּי שְׂאִינוּ חֲזִיב בְּכָרִי, כְּגוֹן שְׂנַצָּא מִכְּבָר, שְׂאִינֵי הַתְּסֵם שְׁתֵּן חוֹבָה עַל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְכָל יִשְׂרָאֵל צְרִיבִים זֶה בְּזֵה, מֵה שְׂאִינֵן פֵּן בְּנָה שְׁהוּא בַק מְנַהֵג הַתְּכַמִּים¹⁶ וְאֵין צְרִיךְ לְחֹזֵר אַתְרֵינוּ, וְכַדְלָעִיל בְּסַעֲיָה א, הוּא דוּמָה לְכָל בְּרַכַּת הַתְּהַנִּין שְׂאִינוּ יְכוּל לְהוֹצִיא אַתְרִים בְּכַרְכוֹת אִם אֵינוּ נִתְּנָה אִי בַעֲצָמוֹ, וְכַדְלָעִיל בְּסִימָן קַסוֹ סַעֲיָה יט; וְעַל-כֵּן הוּא הַדִּין (יז) מִי שְׁהַבְּדִיל כְּבָר וְיֵשׁ לוֹ חוּשׁ הַרִיחַ, וְכַרְךָ עַל הַבְּשָׂמִים וְכָא לְהַבְּדִיל פֶּעַם אַתְרָת בְּשָׂבִיל אַתְרֵינוּ¹⁶, רִיחַ עוֹד בַּעֲצָמוֹ פֶּעַם אַתְרָת כְּדִי שִׁיכַל עוֹד הַפֶּעַם לְכַרְךָ 'בּוֹרָא מִינֵי בְּשָׂמִים'¹⁷. וְנַע, דְּמָה שְׁוֹתְהֵינֵן אֵינֵה אֲנָשִׁים, שְׂאִין רוֹצִין לְצַאת בְּבִרְפַת הַגֵּר וְהַבְּשָׂמִים שְׂאִינֵם הַמְּבַדִּיל, וּמְכַרְכִּין אוֹתָן לְעַצְמָן בְּשַׁעֲה שְׂאִינֵם הַמְּכַרְכֵּן בְּרַפַּת הַמְּבַדִּיל, שְׂלֵא פְדִין הֵם עוֹשִׂין, דְּכִינֵן שְׁתֵּם יוֹצִיאִין בְּהַבְּדִלָּה, צְרִיבִין לְהַטוֹת אֲוָנָם וְלִשְׁמַע בְּרַפַּת הַהַבְּדִלָּה¹⁸ וְלֹא לְכַרְךָ אִי בְּרַבְרָה אַתְרֵינוּ¹⁹; וְלִכְדֵּן כָּל זֶה, מְצִינָה יִתֵּר לְצַאת כָּלֵם בְּכַרְכוֹת, דְּכַבְרֵצֵם הַדְּרַת מְלָךְ, וְלֹא לְכַרְךָ כָּל אֶחָד בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ, וְיִבְדִּלְקַטְנֵן בְּסִימָן רִצּוֹ סַעֲיָה יד, אִם לֹא שְׁהוּא רְחוּק אִי מִן הַתְּדָס וְלֹא יוֹכַל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרְהָ, דְּאֵינוּ יוֹצֵא אִי בְּכַרְפַּת הַמְּכַרְכֵּן, וְיִבְדִּלְקַטְנֵן בְּרִצּוֹ סַעֲיָה ד, וּבִכְפֵּן זֶה לֹא יְכֵן לְצַאת בְּכַרְפַּת הַגֵּר, אֶלָּא יִתֵּר אֲוִקָה לְאַתְרֵי הַבְּדִלָּה כְּשִׁינְהֵן סַמּוּךְ אֲצֵל הָאֵשׁ:

א (א) מִכְרַךְ עַל הַגֵּר (ב) 'בּוֹרָא מְאוּרֵי הָאֵשׁ' אִם יֵשׁ לוֹ, (ג) בְּרֵאִינוּ צְרִיךְ לְחֹזֵר אַתְרֵינוּ. וְהֵנוּ מְלִי בְּמוֹצְאֵי-טַעַם אֶלָּא אֲרַבְרָה הֵם נוֹתִינֵם טַעַם בֵּינָן: (ז) עֲלֵיהֶם. דְּמֵאִיס לְגַבְוָה: (ח) יוֹדֵעַ. ט"ו חוֹלֵק וְכַסֵּב: דוֹקֵא לְהוֹצִיא בְּנֵי-בֵיתוֹ הַקְּטַנִּים כְּדִי לְחַזְקֵם בְּמִצְוֹת הוּא דְשָׂרִי, אֲכָל לֹא לְהוֹצִיא מִי שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ. דְּלִיד לְקַדוּשׁ וְהַבְּדִלָּה שְׁתֵּן חוֹבָה אֲכָל זֶה אֵינוּ אֶלָּא מִתְּנָה. ע"ש. וְכֵ"א פֶתַח דְּמִי שְׁהַבְּדִיל כְּבָר וְכָא לְהַבְּדִיל לְאַתְרִים גְּרִימֵ הוּא כְּעֵצָמוֹ פֶשַׁם אַתְרָת וְכֵן יוֹצֵא דְּיֵי הַסִּפֵּק, ע"ש:

שְׂעֵר הַצִּיָּין

(1) ט"ו וְהַגְּרָא: (D) הַגְּרָא: (ט) בֵּית-יוֹסֵף בְּשֵׁם הַשְּׂבִי' וּמְגוֹן-אֲרַבְרָה וְהַגְּרָא: (י) אַתְרוּנִים: (יא) בֵּית-יוֹסֵף: (יב) ט"ו וְאֵלֶּה רַבָּה וְשֵׁ"א: (יג) ט"ו וּמְגוֹן-אֲרַבְרָה וְאֵלֶּה רַבָּה וְתוֹסֵפֵי-שֶׁבַת וְהַגְּרָא: (ד) בֵּית-יוֹסֵף עֵינֵן אֵת דִּין הַשְּׂלֵטֵן-עוֹרֵן, וְלֹא כְּשִׁבוֹת-יַעֲקֹב שְׁהוּבָא בְּשַׁעֲרֵי-תְשׁוּבָה: (ז) מְגוֹן-אֲרַבְרָה וְאֵלֶּה רַבָּה: (ח) בֵּית-יוֹסֵף בְּשֵׁם הַשְּׂבִי' וְהַגְּרָא: (ט) בֵּית-יוֹסֵף הַגְּרָא וְהַגְּרָא. וְאָף דְּבִשְׁבַת

כְּדִי לְהַקֵּל בְּכַפֵּק בְּרַחֲוֹת, ע"ש. וּמִיֵּשׁ הַבְּהַיִשׁ שְׂעִיבֵי תַחֲבִית פִּזְרִים¹, עַן מְגוֹן-אֲרַבְרָה שְׁכַתָּב: עוֹר הַגֵּר, וְצִין מִיֵּשׁ בְּזוֹ בְּשַׁעֲיָה סִימָן ריר. וּמִיֵּשׁ הַמַּהֲפֵחָה בְּשֶׁבַת כו', כִּיכ גִּיבֵי בְּגוֹרֵד כָּל א סִימָן ח, וּמִחִיב כִּי פֵן בְּשֵׁם סַפֵּר הַתְּפִרָּס כְּתִי תְלִמִּיד תְּלִמִּידוֹ שֶׁל תְּשַׁבֵּי'א וְזִיל וְכַסֵּב בְּרִי' בְּשֵׁם מְהַרִּי פְּרָאגִי בְּתַשׁוּבָה כְּתִי. שְׂאֵבֵל בְּרִיטָנֵן לֹא יִכְרַךְ עַל הַבְּשָׂמִים כְּמוֹיֵשׁ, קִרְאָה מְבַשְׂמִים בְּיוֹם תִּיב בְּמִלְחָה, וְכִיכֵי כַסֵּב עִי' שְׂאִינוּ מְכַרְכֵּן וּפְרִיחַ חוֹ טָה עֵמָא רַבֵּי, אָף בְּשִׁיתִי-בְּרַבְרָה שְׁתֵּם כַּסֵּב שְׁכַסְבְּנִי' הִיבֵא כֵן מִשֵּׁם אֲבוֹתְהוֹנֵם, וְכִיכֵי תְרַב בְּהַרִיר יִתְּסֵק לִי וְאֵלִידִי שְׁהִיבֵא גִיבֵי רֵאנָה מְתִיב וְכַסֵּב דְּאָף הַשְּׂוֹף פִּזְרִיד סִימָן רַסֵה דְּמַמְכָּם בְּמִלְחָה קְדִיבֵי מוֹדָה הָיָא, ע"ש. וְצִין לְעֵיל סִימָן ריר וְעִי'וֹ פֵּאן דְּאֵין כְּכַרְכִּין עַל רִיחַ שְׂבִילֵי שְׂעִיבֵי בּוֹ עַל-יְדֵי שְׂבִשְׁוֵילֵי הַכֵּלִי יֵשׁ אֲבָךְ מִשְׁוֵילֵי הַבְּשָׂמִים כְּמוֹ שְׁוֵילֵי הַתְּבִלוֹת כְּתוּבוֹת שְׁמִשְׁמִין כְּסֵם בְּשָׂמִים כו', וְכֵ"כ פֶּבְחוֹתֵי הַתְּנָפֵן, וְעֵין בְּרֵאִינֵם מִיֵּשׁ כְּזוֹ. וְעֵין סִימָן דֵּן אִם פֶּתַח הַתְּבִלוֹת לֹמֵר מְאוּרֵי הָאֵשׁ וְיֵסִב בְּבוֹרָא מִינֵי בְּשָׂמִים וְיֵשׁ בְּשֵׁי' [ס] יוֹדֵעַ. עַן בְּהַ"ט. וְצִין כְּבוֹתֵי-עֲלָבִים חִינֵי סִימָן כִּי שְׂוֹעָתוֹ בְּשֵׁי' שִׁכּוּל לְהוֹצִיא מִי שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ. וְצִין בְּשֵׁי' מִי-הַתְּבִלוֹת חִי' דְּף דִּי:

תְּנָר, שְׂדַרְכוֹ לְמַכַּר אוֹתָם לְאַנְשֵׁים הַרְבֵּה, אִי שְׂדַרְכוֹ לְשׁוּם הַבְּשָׂמִים לְתַבְשִׁיל שְׂוִילֵי, אִי אֵין אֶסְוֵר לְכַרְךָ עֲלֵיהֶן אֲפִילוֹ לְדַעַת רַבְּנֵי יוֹנָה: ג' (1) לְהַרִּית בְּהֵם. שְׂאִין (1) הַיָּיִן נוֹחַן בְּהֵם טַעַם, פִּי אֵין דְּרָף שְׁוֵירִחוֹ הַבְּשָׂמִים מִתְּנָן, אֶלָּא אֲרַבְרָה, הֵם נוֹתִינֵם טַעַם בְּהֵינָן: (פ) עוֹד, שְׂאִין מְכוֹן הַמְרִית לְרִיחַ אֶלָּא לְרִיחַ הַתְּבִלוֹת: (ז) אֵין מִבְדִּילִין עֲלֵיהֶם. דְּמֵאִיס (ט) הוּא לְגַבְוָה¹⁶. כַּסֵּב הַט"ו כָּאן וְלָעִיל בְּסִימָן ריר, דְּאֵין מְכַרְכִּין עַל רִיחַ שְׂבִילֵי שְׂבִילֵי בּוֹ עַל-יְדֵי הַבְּשָׂמִים שְׁהִי בּוֹ מְקַדָּם. וְאִם רִוְאָה שְׂבִשְׁוֵילֵי הַכֵּלִי יֵשׁ אֲבָךְ מִשְׁוֵילֵי הַבְּשָׂמִים, כְּמוֹ שְׁוֵילֵי הַתְּבִלוֹת כְּתוּבוֹת שְׁמִשְׁמִין בְּהֵם בְּשָׂמִים, מִתֵּר לְכַרְךָ [אֲחוּרֵינוּ]: ד' (ח) עַל הַתְּדָס. פְּרוּשׁ, דְּשֵׁל לֹלֵב, בֵּינֵן דְּאוֹתְכֵיבִי בַה חֲזָא מְצִינָה, לְעִבִיד בַּה מְצִינָה אַתְרֵינוּ¹⁹. וְדוֹקֵא בְּשַׁעֲרֵי לְמִית הַשְּׁנָה, (י) וְלֹא בְּכַסֵּב, דְּהַקְצָה לְמַצְוֹתוֹ. וְמָה שְׁכַתָּב 'כָּל הַיָּכָא דְאֶפְשָׁרִי, הֵינֵנוּ, כָּל הַיָּכָא (יא) שְׂנֵישׁ בּוֹ עוֹד רִיחַ קִצְחָה, מְצִינָה לְתַתְּחֵל לְהַגֵּר אַתְרֵינוּ, וְכֵן פֶּתַח בִּיהַר, וְסַמּוּךְ לְכַרְכֵּי: 'וְתַתְּחֵת הַסִּפֵּד יַעֲלֶה הַתְּדָס', וְסַמּוּךְ לֵה "שְׂמֵר שְׁבַת מְחִלְלוֹ וְגו'". וְהַיֵּשׁ אוֹמְרִים סְבִירָא לְהוֹ, דְּכִינֵן שְׁתַּחֲבִישׁ וְתִשַּׁל מְטַפֵּה צַקֵּר הַרִיחַ אֵין לְכַרְךָ עֲלֵיהֶם: (ט) עִם הַבְּשָׂמִים. וְאִם אֵין לוֹ, יְכוּל לְכַרְךָ (יב) גַם עַל צְשָׁכִים שְׂנֵישׁ לְהֵם רִיחַ טוֹב, וְכִיכֵי בְּסַעֲיָה-קַטְנֵן א: (י) דְּאָז עוֹשִׂין כְּכַלִּי עֲלֵמָא. עַן פִּט"ו שְׁכַתָּב עַל מָה דְּאִיתָא בְּטוֹר בְּשָׂם רַבְּנֵי אַפְרִים, שְׁהֵנָּה לוֹ וְזוֹכִיבֵי מִתְּחַדְתֵּם¹⁸ שְׁהִי בַה מִינֵי בְּשָׂמִים וְהֵנָּה מְכַרְכֵּן עֲלֵיהֶן, דְּאָף דְּלַחֲלֵכָה יֵשׁ לְעוֹד דְּיְכוּל לְכַרְךָ 'בּוֹרָא מִינֵי בְּשָׂמִים' גַם עַל הַבְּשָׂמִים שְׁהִי מְנַחִים בְּכִית לְעַרְךָ תַבְשִׁיל, בֵּינֵן שְׁנוֹטְלֵן עִתָּה בְּיַד לְהַרִּית בְּהוֹנֵם¹⁴, וְכֵן כַּתָּב בְּסַפֵּר תוֹסֵפֵי-שֶׁבַת בְּפִשְׁטוּת, מְכַל מְקוּם רַבְּנֵי אַפְרִים עֲשָׂה זֶה לְמַצְוֵה מִן הַמְּכַתֵּר, שְׂיַתֵּר אוֹתָם מִתְּחִלָּה לְשֵׁם רִיחַ מְצִינָה, וְכָף נוֹתְהֵן רַב הַעוֹלָם, שְׁמַתְּדִין כְּלִי לְזֶה וְקוֹרֵן אוֹתוֹ 'הַתְּדָס', עַל שֵׁם שְׁהִי מְנִיחִין שֵׁם בִּידוֹת הַרְאִשׁוֹנִים הַתְּדָס פְּרִי לְהַרִּית: ה' (יא) מִי שְׂאִינוּ מְרִיתֵי, הֵינֵנוּ, שְׂאִין לוֹ חוּשׁ הַרִיחַ¹⁸: (יב) לְהוֹצִיא וְכו'. וְצְרִיבִין שְׁוֵירִחוֹ תְּכַף אַחַר בְּרַכְתֵּנוּ¹⁸: (יג) אוֹ לְהוֹצִיא וְכו'. כָּל (יד) הַתְּחַדְוֵינֵם חוֹלְקִין עַל זֶה וְסוֹבְרִין, תְּנַקֵּא לְהוֹצִיא בְּנֵי-בֵיתוֹ הַקְּטַנִּים¹⁴ הוּא דְשָׂרִי, שְׂמִשְׁל עֲלֵיו פְּדִי לְחַפְסֵם בְּמִצְוֹת, אֲכָל לֹא לְהוֹצִיא מִי שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ,

תְּרַבְרָם: 1 מוֹשֵׁק.

הלכות שפת סימן רצו רחצ

ביאורים ומוספים

וכו', (בשכיל אחרים¹⁶) וכו', עוד הפעם לברך 'בזרא מיני כשמים'¹⁷ וכו', (ולשמיץ בפרח התקדלה¹⁸) ולא לברך אז פרחה אחרת¹⁹.

14) ואף אם שומע הבן הגדול את ברכת האב לבניו הקטנים, כתב החזו"א (ארי"ח סי' לה ס"ק ז) שאין הוא יוצא בה ידי חובתו, וכיאר הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פס"א הע' יד), שכיון שאין ברכתו של האב אלא מחובת דתוך, והגדול חייב בה חובה גמורה משום 'ברכת הנהנין', אין הוא יכול לצאת בה ידי חובה.

15) ואף שגם ברכת הברית אינה אלא מנהג [כמבואר בשר"ע יו"ד סי' רס"א א], ומימי יכול אדם להוציא אחרים ידי חובתם אף אם הוא עצמו אינו שותף מהיין [כמבואר בשו"ע לקמן סי' תקנ"ט ז']. וכן ברכת אכילת הכרפס שאינה אלא מנהג, יכול המבורך להוציא אחרים ידי חובתם גם אם הוא עצמו אינו אוכל [כמבואר לקמן סי' תפ"ד ס"ק ד]. כיאר הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פס"א הע' י"א), שכיון שעיקר ברכת הכשמים נועדה להשיב את הנפש, ונחשבת כמצוה כפני עצמה אף בלי לסדרה על סדר ההבדלה, לכך נחשבת כ'ברכת הנהנין' ואי אפשר להוציא בה אחרים אם יצא, אבל ברכת הברית שנתקנה למצוה, וכן ברכת הכרפס שנתקנה כדי שישאלו התנוקות, נחשבת כ'ברכת המצוות', ויכול להוציא אחרים ידי חובתם.

16) והמבדיל בשביל עצמו ובר בריך לפני כן על הבשמים שלא לשם מצוה, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פס"א הע' י"ז ובחי"ג שם), שכיון שמצוות דרבנן אינן צריכות כוונה, אפשר שעדיף שיברך על הבשמים קודם ברכת הגפן, שמא קיים כבר את המצוה וברכת הבשמים תהיה הפסק בין ברכת הגפן לטעימת היין.

17) מבואר מדבריו, שאף שהמכרך עצמו אינו צריך את ברכת הבשמים, מ"מ אין ברכה זו נחשבת כהפסק בין ברכת הגפן לטעימת היין, ובטעם הדבר ביאר הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פס"א הע' י"ט), שהרי זה כאדם שמפסיק בין ברכתו לטעימתו לצורך סעודת אחר, שאין זה הפסק, כמבואר לעיל (סי' קס"ז ס"ק עט).

18) ובענין השומע את ברכת ההבדלה מחבירו, ולא שמע את סוף המילה האחרונה, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' רצ"ו ס"ק א).

19) ואם לא הספיקו השומעים להריח את הבשמים או ליהנות מאור הנר עד שהתחיל המבדיל את ברכת ההבדלה, ורוצים לעשות כן לאחר סיום ההבדלה, הסתפק הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פ"ס הע' צ"ד) אם רשאים לעשות כן, כשם שרשאי המכרך לשתות את היין לאחר שהפסיק בברכת הבשמים והנר, ואין הדבר נחשב כהפסק, או שמא רק לענין היין אין ברכת הבשמים והנר חשובות הפסק, שכן כך הוא סדר ההבדלה, אבל לענין ברכות הבשמים והנר יש לומר שברכת ההבדלה נחשבת הפסק, וכשרית שלמת חיים (סי' רע"ט) כתב, שמסתבר שברכת ההבדלה נחשבת הפסק בין ברכת הבשמים להנאה מהם.

ואם מוציא את הרבים בהבדלה, ועד שיריחו כולם יפסידו את ברכת ההבדלה, דעת החפ"ץ חיים (ספר החפ"ץ חיים הרב ישר עמי תתיק, מעדות בנו) שבאופן זה לא יריחו הבשמים כלל, וכך היה נהג, וכיאר, שלצאת ידי חובת ברכת ההבדלה הרי זה חובה מן הדין, ואילו להריח את הבשמים אינו אלא מנהג, ואי אפשר שעל ידי שיבקשו כולם לקיים את המנהג להריח את הבשמים, יפסידו את ברכת ההבדלה שהיא עיקר מן הדין.

סימן רחצ דיני גר הבדלה

[משנ"ב ס"ק א]

על הגר וכו'¹¹, ועכשיו מתר¹² וכו', כמו להקדלה¹³.

1) ומכיון שגם של מצוה הוא, ואסור להדליק נר של הדיוט מנר של המשך במילואים עמוד 25

[משנ"ב ס"ק ז]

דמא"ס הוא לזבחה⁶.

8) ובטעם הדבר כתב בשו"ת הרשב"א (חי"ג סי' רל"ד), שהוא משום 'הקריבהו נא לפחתך'.

[משנ"ב ס"ק ח]

לעבד פה מצוה אחרתא⁹.

9) ואף לאחר שהריח ועשה בו את המצוה, כתב הכף החיים (סי' י"א) שלא יורקנו לאשפה, אלא יצניענו עד שיתיבש ואחר כך יסיקנו תחת התבשיל של שבת.

[משנ"ב ס"ק י]

זכוכית מ'הקדחת'¹⁰ וכו', פ'ין שנוטלן עתה פ'דו ל'קריח פ'קון¹¹.

10) ומה שכתב 'כלי זכוכית', כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' לה אות א) שהוא משום שזכוכית אינה מוציאה ריח כלל, מה שאין כן בכלי מתכת וכלי עץ שבמשך הזמן קורה שמוציאים ריח פגום המתערב עם ריח הבשמים.

11) והחזו"א כתב (ארי"ח סי' לה ס"ק א), שלמרות שנוטלם בידו להריח בהם אין לברך עליהם, כיון שלאחר מכן מחזירם למקומם, ואין לברך עליהם אלא כשיעדם הבעלים גם לכך.

[משנ"ב ס"ק י"א]

ה'ננו, ש'אין לו חוש ה'ריח¹².

12) ואם מסתפק אם יש ריח לבשמים שבידו, או שמסתפק אם יכול הוא להריחם, כתב הכף החיים (סי' רצ"ו ס"ק ג) שמותר לנסות להריח בהם קודם הברכה כדי לדעת אם מותר לו לברך עליהם. וכן דעת הגר"ח שייברג (ח"א הברכה פ"ט אות ו), וכיאר שרומה הדבר למי שטועם מן המאכל, שאינו חייב לברך עליו [כמבואר בשו"ע לעיל (סי' ר"י ס"ב)].

וכן מי שיש לו חוש הריח אלא שעתה אינו מריח מחמת צינן וכדו', כתב הכף החיים (סי' לד) שאינו יכול לברך על הבשמים. אבל אם פעמים מריח ופעמים אינו מריח, כתב שם (סי' לה) שכיון שעל הרוב הוא מריח, יכול הוא להוציא אחרים ידי חובתם, שבאופן זה אפשר לסמוך על דעת הסוברים שאף מי שאינו מריח כלל יכול להוציא אחרים ידי חובתם.

[משנ"ב ס"ק י"ב]

ו'צ'ריין ש'ריחו ה'קף אחר ב'קתו¹³.

13) ואף שלגבי טעימה מפורסת המוציא, כתב לעיל (סי' קס"ז ס"ק עט) בשם הטי"ז, שישטעם הברצע תיכף אחר ברכתו ורק לאחר מכן יחלק מן הפת למטובים, כדי שלא תפסיק החלוקה בין ברכתו לאכילתו, וכאן לא חשש להפסק של המבורך בין ברכת 'בורא פרי הגפן' לבין שתית היין על ידי הרחת כל השומעים, כיאר הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פס"א הע' כ"א), שרק לענין ברכת 'המוציא' נחשבת החלוקה למטובים כהפסק, כיון שאף אם יחלק להם יצטרכו להמתין עד שישטעם המבורך עצמו, מה שאין כן לענין הבדלה שהשומעים נחשבים כאילו מבדילים בעצמם, ועל כל אחר מהם להריח את הבשמים מיד כששומע את הברכה, ולפיכך אין הרחתם נחשבת הפסק.

ולענין להוציא בברכת הריח את השומעים כשהם עומדים, כתב בבית"ל לעיל (סי' ר"ג סי' א) ד"ה על כל לענין ברכת הנר, שאף שברכה זו מ'ברכות הנהנין' היא, שמבואר בשו"ע שם שלכתחילה צריך בהן קביעות של ישיבה, מ"מ נהגו העולם להוציא את האחרים בברכה זו אפילו בעמידה, שכיון שמועילה הקביעות לברכת ההבדלה, שהרי 'ברכת המצוות' היא, כך מועילה הקביעות אף לענין 'ברכת הנהנין'. והוסיף, שלדעת המג"א אין דין ישיבה כלל בברכת הריח ובברכת המאור, ונשאר בע"ע לדינא.

[משנ"ב ס"ק י"ג]

ד'קא להוציא ב'יביתו הקטנים¹⁴ וכו', ש'הוא רק מנהג התקמים¹⁵

מילואים

הלכות שבת סימן רצה רצו

המשך מעמוד קודם

שביעית היא פ"ה ס"ק ד אות ט) שאין לשפוך מהיין על הארץ, אלא רק לשופכו על הצלחת ולאחר מכן לשתות. והוסיף, שכמו כן אין לכבות ביין זה את הנר, וכן אין לתת ממנו בכיסים ועל העינים, וכן כתב הגר"ח קניבסקי (דרך אמונה ח"ד פ"ה משמטת ציה"ל ס"ק יט).

(7) אבל במעט שנשפך, כתב המג"א (ס"ק ג) שאין להקפיד בו משום ביזוי המשקין.

(משנ"ב ס"ק ו)

שופקין מן הכוסים וכו', נהגו הנשים שלא לשתות מן הכוסים (9).
(8) ובטעם מנהג זה, כתב השו"ע הרב (ס"ה) שהוא כדי להראות לכל, שלא הודלק נר זה אלא למצוה של נר הבדלה כדי לברך עליו.

(9) ובטעם הדבר כתב השל"ה (מס' שבת תורה אור אות צט), שהענין שהאכילה חוה את ארם הראשון היה עץ הגפן, על ידי שסחטה את הענבים והשתתהו, ומשום שרצתה חוה להיכבד מארם הראשון על ידי היין, לכן אין הנשים שותות ממנו בהבדלה.

ואם חל יום טוב במוצאי שבת, דעת הגר"ח זוננפלד (ספר שמירת הגוף והנפש ח"ב סי' קלא ס"ק ה) שמוותר לנשים לשתות מן היין של ההבדלה, כיון שכוס ההבדלה היא גם כוס של קידוש, והביא ראיה לדבר, מכך שנשים חייבות לשתות כוס ראשונה בליל הסדר שחל במוצאי שבת, אע"פ שגם כוס של הבדלה היא, וכן אם הבדילו על כוס של ברכת המזון, כתב הקצות השלחן (סי' צו בדה"ש ס"ק ג) שמוותר לנשים לשתות ממנה, כיון שאף כוס של ברכה היא.

ואם החויר את היין הנשאר מההבדלה לתוך הבקבוק, דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבינו היא עמי קכט) שמוותר לנשים לשתות מהיין שבבקבוק, שהרי אין איסור בדבר, ועוד שהרי היין מתבטל ברוב.

קידוש הוא מן התורה או מדרבנן, ותיירצו בתירוצם השני, שאע"פ שחובב קידוש על הכוס הוא מהתורה, מי"מ שחייית היין אינה אלא מדרבנן, ומדבריהם הוכיח הרעק"א (בהגהותיו כאן ס"ה) שאין לזכור את חובב הבדלה מחובב קידוש, שאם לא כן עיקר ההבדלה צריכה להיות על הכוס כמו קידוש [לתירוץ התוספות], ואילו בגמרא (ברכות לג, א) אמרו, שתחילה קבעו את ההבדלה בתפילה בלי כוס.

(משנ"ב ס"ק ג)

כדי שלא יסחפו נעקמם.

(5) ואם לא שמעו את האות 'ל' שבסוף תיבת 'לחול' שבסיום הברכה, דעת הגר"ח קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ז ס"ק ג) שאין זה שינוי במשמעות התיבה, ואין הם צריכים לחזור ולברך. מאידך, דעת הגר"ח אריעברג (שולחן שלמה ס"ק א), ששינוי זה נחשב שינוי במשמעות, שהרי נשמע הדבר כאילו אמר 'לך', ולכן צריכים השומעים להיזהר שלא לענות אמן עד שישמעו את סוף הברכה מפי המברך, ואם חוששים שלא ישמעו את סוף התיבה, יכוזבו שלא לצאת ידי חובה יעשו הבדלה שנית, וכן אם התנו השומעים שאם לא ישמעו את כל תיבת 'לחול' לא יצאו ידי חובתם, דעת הגר"ח קרליץ (שם) שמועיל התנאי, ויעשו שוב הבדלה.

(משנ"ב ס"ק ה)

שישפך על הקרן וכו', פתק הנשפך משום הפסד משקין?

(6) אבל בהבדלה שעושים במוצאי שבת שחל בליל יום טוב, דעת הגר"ח אריעברג (ש"ש פ"ב הע' כו) שאין לשפוך מין ההבדלה, כיון שטעם השפיכה הוא משום סימן ברכה, וכיום טוב שאסור בו הרווחת שכר אף הרווחה זו אסורה.

וכשעושה הבדלה על יין של שביעית, דעת הגר"ח קרליץ (חוט שני

הלכות שבת סימן רצו רצו

המשך מעמוד עב

(משנ"ב ס"ק ג)

אע"פ לעבורי ריח הסךחון?

(7) ולמרות שלענין בשמים שלא נועדו לריח, כתב להלן (ס"ק ז) שכיון שנוטלם עתה בידו להריח בהם יש לצוד שמותר לברך עליהם, מי"מ לענין בשמים שנועדו להעביר את ריח הסךחון אין דרוין כן, וכפי שביאר בשע"צ לעיל (סי' ר"ז ס"ק טו) בשם הפמ"ג, שכיון שנעשו בפירוש כדי להעביר את הסךחון ולא כדי להריח בהם, אין לברך עליהם [וראה מה שכתב בשע"צ שם, שאף על פי שהפמ"ג התחפק בזה, מי"מ מהשו"ע כאן מכואר שאין מברכים עליהם כלל].

ואם עבר וברך על בשמים אלו, כתב בביה"ל לקמן (סי' רחצ ס"ה ד"ה אין מברכין) לענין נר שהודלק באיסור [שאין מברכים עליו], שצריך לחזור ולברך 'בורא פרי הגפן', משום שהפסק בברכת 'בורא מאורי האש' בין ברכת הגפן לטעימת היין.

(משנ"ב ס"ק ב)

כאצת מיציאת השבת וכו', אין צריך לקרף במוצאי יום הכפורים?

(5) ומטעם זה שאין ברכה זו חובה כל כך, כתב החו"א (א"ח סי' לה ס"ק ז) שאף שצריך לברך ברכה זו, מי"מ לא יצאה מגדר ברכת המנהיג, ולפיכך אין טהא בה דין 'ערבות', ומי שיצא ידי חובתו, או שאינו יכול להריח את הכשמים, אינו יכול להוציא אחרים ידי חובתם, כמבואר להלן (ס"ק יג).

(6) ובטעם הדבר שביום הכיפורים שחל בשבת אין מברכים על הכשמים בהבדלה, כתב לקמן (סי' תרכד ס"ק ה), שכיון שיום תענית הוא אין בו נשמה יתירה, הוסיף, שרבים מהאחרונים חולקים וסוברים שמברכים על הכשמים ביום הכפורים, ואין בזה חשש ברכה לבטלה כיון שמי"מ נהנה מהם. וסיים שם, שאם נהנו הציבור שלא לברך, אין למחות בידם או להורות להם לברך, אבל יכול היחיד לברך עליהם אחר כך בביתו, וראה מה שכתבנו שם.

הלכות שבת סימן רצו רחצ

המשך מעמוד 144

(2) והוסיף לקמן (סי' תרכד ס"ק ז), שטעם הברכה הוא להורות שיום זה קדוש משאר ימים טובים, ונאסר להכעיר בו אש ועבשו מותר, ומשום כך נחשבת האש כדבר חידוש, ומברכים עליה, והוסיף,

מצוה בעוד שדולק למצותו [כמבואר בשו"ע לעיל (סי' קנד ס"ד)], כתב בביה"ל שם (ד"ה שדולקין) שאסור להדליק נר סתם מנר של הבדלה רק לאחר שסיים את ההבדלה, שכבר נעשית מצוותו.

